

МИХАЙЛО ГРУШКА

ЯК ПИСАТИ ДО ЧАСОПИСІВ

КОРОТКІ ПОРАДИ ДЛЯ ПОЧАТКУЮЧИХ
КОРЕСПОНДЕНТІВ ТА ДОПИСУВАЧІВ

Видання автора.
З друкарні „Українського Голосу”,
Вінніпег, Ман.
1938

МИХАЙЛО ГРУШКА.

Автор цих заміток, Михайло Грушка, є першим українцем в Канаді, що дістав місце репортера при великім щоденнику в англійській мові. Через послідних десять років він працює, як репортер, при щоденнім часописі „Фрі Прес” в Вінніпегу.

Михайло Грушка уродився в Шипинцях, Буковина, 1-го жовтня, 1895, і приїхав до Канади на весні 1911 року. В Канаді насамперед вступив був до Вищої Школи в Централ Каліджіейт в Вінніпегу, та вже в 1913 р. бачимо його в т. зв. „Рутінієн Трейнінг Скул” в Ріджайні. Опісля учительовав в Саскачевані в околиці Гудів, а відтак коло Федора в Алберті. Однакож учительовання його не вдоволяло і він виїжджає до Зєдинених Держав, де в літі заробляв при чорній роботі, а зимою ходив до школи. В Сен Френсиско, Каліфорнія, учився журналістики у Вищій Школі, відтак частинно на університеті в Сіятл, Вашингтон. Набув також трохи практики в Сен Френсиско, при журналі, який видавала компанія, що він для неї працював. Остаточнo дістав заняття при „Фрі Прес” в Вінніпегу і при нім остає досі.

Порівнюючи теперішній культурно-освітній, господарський та політичний стан канадійських українців зо станом 30 років тому, можна сміло сказати, що наша імiґрація за той час зробила величезний поступ. Коли зважити, що більшість наших переселенців прибула до Канади малограмотна, а тисячі були цілком неграмотні, то цей поступ набирає ще більшої сили та значіння. Ми маємо на думці більше культурний та освітний розвиток українців, чим економічний добробут наших переселенців.

Ми сьогодні не можемо собі навіть представити, який то величезний поступ були б зробили українці за час свого 40-літнього побуту в Канаді, як би було прибуло їх більше число до Канади, чи до Злучених Держав Америки з більшою освітою. Ще до недавна називали тут українців галиціянами, австріяками, буковинцями і т. д. Крім цього навіть самі українці мало знали про себе, як про одну національність, а називали себе „греко-католиками”, або „православними”, русинами, росіянами, або австріяками. Цього сьогодні вже майже нема.

Тисячі наших переселенців що в часі свого прибуття до Канади знали ледво підписатися, сьогодні читають книжки ріжнородного змісту і передплачують ріжні українські часописи, а навіть анґлійські щоденники та журнали.

На мою думку, цей величезний розвій українців в Канаді маємо завдячити українській періодичній пресі, як в Канаді, так і в Злучених Державах, бо вона була і є одним з головних чинників, що піднесли українців в цій прибраній батьківщині на вищий ступінь культурно-освітнього, господарського та політичного життя.

Та хочай українці в Канаді витворили вже в себе масове бажання читання та вищого рівня життя, відчувається велика недостача добрих працівників пера, які би з ріжних сторін широкої Канади дописували до української преси, правдиво та будуучо про життя-буття наших фермерів, робітників та інших громадян. Нема у нас вишколених та випрактикуваних дописувачів, кореспондентів, репортерів та журналістів. Навіть в Старім Краю таких дописувачів чи кореспондентів не багато.

Відомий український учений професор Іван Оґієнко, до-

слідник української мови, у своїй брошурці п. з. „Як писати для широких мас?” нарікає, що в Старім Краю редактори та кореспонденти не уміють писати для широких мас. А періодична українська преса має завдання ширити освіту якраз між широкими масами. Професор Огієнко пише у своїй брошурці, що широкі круги селян (фармерів) не розуміють тяжкого писання на сторінках української преси і апелює до працівників слова і пера, щоби вони писали чистою і приступною мовою, бо в противнім разі шкода їх праці і енергії.

На основі того, що пише проф. Огієнко, можна сміло зробити таке заключення: Коли вже в Рідному Краю дописують до періодичної преси так „глибоко”, що це писання в більшості випадках є незрозуміле для загалу, то що сказати про наше молоде покоління, яке уродилося і виховалося вже тут в Канаді або Злучених Державах Америки?

Думаю для добра української преси і її кореспондентів подати тут кілька практичних та доцільних вказівок, як писати новинки чи дописи до преси.. І коли ця скромна праця причиниться до кращого зрозуміння цієї річі та заохотить всіх, що мають до цього нахил, до писання в періодичній пресі, моє бажання та ціль будуть вповні здійснені.

Не думаю писати якогось підручника журналістики, а прямо перші поучення і вказівки, як належить писати новинки та дописи до української преси, щоби редактори мали з ними менше праці.

Кількох українців-студентів високих шкіл, які ще не забули цілком своєї рідної мови, пригадували мені вже багато разів, що такі практичні вказівки і то друком, є дуже потрібні і заохочували мене, щоби їх написати та видати окремою брошурою.

Я вірю, що українець, який прочитає цю брошурку і при своїй собі її вказівки, буде мати улекшену працю, як писати до української чи англійської преси. Річ ясна, що він не стане цілим репортером, кореспондентом чи журналістом, але по перечитанню цієї короткої лекції, він буде мати більше знання про писання новинок, дописів та ріжних звідомлень. Грамотний українець, який бере участь в культурно-освітнім, господарським, політичним і взагалі громадським життям та має нахил до писання, зможе при помочі цих вказівок подавати до преси новинки ріжнородного змісту.

Писати новинку до щоденника, чи тижневика, то не то,

що писати новелю, оповідання, роман, драматичну штуку, або наукову розвідку. Все те є завдання письменників, які мають відповідне образование і науку та природний дар і здібність. Кореспонденти, що пишуть новинки, мають до діла в першій мірі з фактами з щоденного життя.

Кореспондент, репортер, чи дописувач має подати новинку про те, що сталося нині, в такій то місцевості і в такій то годині, підчас коли автор новелі, чи роману пише свої події звичайно з уяви, творить собі неіснуючі особи, надає їм певну краску та характер і робить з такими дієвими особами те, що самий хоче. Кореспондент мусить описувати правдиві факти, а письменник уживає видумок, чи уяви. Кореспондент — це літописець правдивих подій в дану хвилю.

Багато людей думає, що до написання новинки треба мати велике знання. Це цілком хибна думка. Звичайне і щоденне репортовання новинок являється одним з найлекших способів писання. На доказ цього нехай послужить ось який примір:

В одній з наших околиць відбувається церковна місія. В ній бере участь єпископ, кількох священників та кількатисячна маса вірних. Підчас Богослуження єпископ нагло захорів і його забрали до лічниці і через те він не міг докінчити своєї архиерейської Служби Божої.

Вістка про це, подана зараз до української преси, повинна би бути першої кляси новинкою для всіх українців. Не тільки українська преса подала би таку новинку, але і англійські щоденники були би раді дістати таку цікаву новинку, як би хто подав її точно, а головню як би кореспондент вислав її того самого дня.

Що тут кореспондентові писати?... Не треба зайвої балачки. Треба лише писати коротко і ясно, що сталося. Не обходити навколо, але зачинати від того, що найважніше. Дописувач, доносячи про цей факт, пише свобідно ось як:

„Преосвящений (імя і назвиско) захорував нагло в часі Служби Божої в неділю дня 5 травня рано підчас місії в місті Ріджайні і не міг докінчити відправи. Його забрали до лічниці св. Петра, де в нього стверджено запалення легенів. Лікар, д-р Смит, сказав годину пізніше, що стан здоровля єпископа є дуже критичний.”

В наведеном примірі маємо найважніші точки цілої цікавої новинки, бо кореспондент виповнив точно і солідно

свій обов'язок; він коротко і ясно сказав все, що потрібно було сказати. Він відповів докладно на найважливіші питання: Хто? Що? Де? Коли? Чому? Як? В цім примірі є повна і точна відповідь на всі ті питання. В короткім змісті кореспондент дає так відповідь на питання. Хто? Відповідь: „Епископ”. Що? „Нагло заслаб”. Де? „В Ріджайні”. Коли? „В неділю 5 травня”. Чому? „Запалення легенів”.

Коли кореспондент відповість точно і скоро на найважливіші питання, він може дальше описувати менше важні подробиці. Він приміром може написати: хто докінчив відправу, яке вражіння зробив цей випадок на масу вірних, що хоч єпископ вже мусів чути ся хорим, то таки як добрий князь церкви, відправляв Богослуження, може написати, що на місю прибула велика маса вірних з далеких околиць до 50 миль. Може також подати, як би таке сталося, що з причини великої спеки кільканадцять вірних в часі Богослуження зомліло, що їх мусіли віддати до місцевої лічниці і т. п. Подія взагалі дає доброму кореспондентові чудовий матеріял до написання цікавої новинки, однак помимо цього він вже в перших своїх реченнях мусить дати відповідь на найважливіші питання, а то: хто, що, коли, чому, де і як.

З цього приміру найкраще бачимо, що кореспондент, чи дописувач не конче потребує мати високе образування, чи знання, щоби подати таку, або подібну новинку до українського чи англійського часопису, що є найблище місцевості, де щось сталося, або щось появилось.

Одна з дефініцій, що таке є новинка, в англійській мові звучить: “News is anything timely that interests a number of people and the best news is that which has the greatest interest for the greatest number”.

Новинками вважається всякі вістки про провідні і визначні особи, про надзвичайні випадки, наради, збори, конвенції політичних чи економічних організацій, взагалі вісти про важні події, як заворушення, бійки, про злочини, вбивства, вогонь, повінь, про залізничу катастрофу, про втрату життя, знищення збіжжя градом, чи морозом і т. д.

Коли приміром Іванові Ковалеві трапився який небудь дрібний випадок, то ця вістка має дуже малу новинкарську вартість. Але як те саме станеться королеві, президентові держави, премієрові, міністрові, високому достойникові, чи взагалі якійсь визначній і відомій людині, то така новинка має вже вартість. Бо як Іван Коваль є заледво знаний в однім се-

лі, чи місті, то зацікавлення його випадком є лише між тими, що його знають. Коли би він був вже міським радним, то новинка про нього мала би більшу вартість. І так йде воно далі.

Кореспонденти і репортери англійської преси не мають права „закрашувати” новинок, бо в такому разі ці новинки траплять на вартості і прибирають форму коментарів. Закрашені новинки є ці, в яких кореспондент подає свої власні примітки до справжнього факту, себто дає свою власну оцінку. Така новинка прибирає характер пропаганди. Коли кореспондент хоче виразити свою власну оцінку, то таку новинку уважається за його власний допис, а редактор тоді підписує назвисько репортера, аби він відповідав за це особисто.

Своєчасність новинки, себто швидкість у передаванні вістки до преси є одним з найважливіших чинників новинарської служби. Добрий кореспондент списує всі правдиві факти, які дістав, чи сам бачив і висилає їх негайно до часопису. Розтягнену і прикрашену новинку редактор викидає до коша. Всяку новинку, що викликає велике зацікавлення між населенням без огляду на народність, кореспондент мусить вислати як найскорше до часопису, уживаючи телефону, телеграфу, або самохода. Це відноситься головне до англійських часописів. До українських належить вислати лише такі вісти, що торкаються виключно українців.

Вишколений кореспондент висилає новинку про подію, яка сталася кілька мінут тому, а в кожному разі нині, а не вчора, або кілька днів тому. Кореспондент, чи репортер, що не вміє пересилати новинок скорше від свого суперника, або рівночасно з ним, не буде довго працювати при часописі.

Другим дуже важним чинником, що підносить вартість новинок, є їх точність. Коли репортер перекрутить факти, дієві особи, не подасть правильно імен і назвиськ осіб, його новинка вважається ложною, а за ложні вісти репортер мусить відповідати. Кожний репортер мусить бути певним, що джерело, з якого він отримав новинку, є правдиве.

Кореспондент, що дає звіт про конвенцію, відчит, чи промову, повинен давати його точно і в такому дусі, як відбувалася конвенція, відчит, чи промова.

Брехливі новинки є дуже шкідливі і прямо непростимі. За фалшиві і ложні новинки репортер що найменше тратить довіря у видавця і редактора, коли не тратить самого занят-

тя, він навіть тратить добре ім'я між своїми приятелями, а видавництво може бути потягнене до відповідальності за очернення (лайбел).

Що таке очернення, або по англійськи лайбел?

Державні закони в Канаді стоять на сторожі чести і моралі кожного горожанина і за порушення чести в часописі суд потягає до відповідальності не тільки видавця та редактора часопису, але також друкарню та дописувача (автора допису), як рівнож і тих, що цей часопис продають. Очерненням (лайбел) називається написана і надрукована стаття, чи замітка, що підриває якійсь людині честь, повагу, довіря, приносить людині сором, ганьбу, глум, погорду, наругу або ненависть. Коли покривджений докаже в суді, що якась стаття, або замітка в часописі, принесла йому моральну, чи матеріальну шкоду і кривду, то суд може наложити на часопис і його видавців навіть велику грошову кару. Навіть правдивість закиду не є оправданням, коли закид був зроблений зо злоби і бажання комусь пошкодити. Особисті напади на людину чи установу, сварки, лайки та брудні поголоски і сплетні ніколи не повинні мати місця на сторінках часописів. В часі інтерв'ю репортер повинен розрізнити факт, або дійсність від сплетні, або видумки.

Досвідчений репортер мусить бути **безсторонним** в часі писання своїх новинок чи дописів. Коли він пише новинку до часопису, то його особисті політичні, релігійні, суспільні чи національні переконання і почування не повинні впливати на зміст новинки.

Ліберал чи консерватист, націоналіст чи радикал, католик чи православний, бідний чи багатий, чорний чи білий, всі люди в очах доброго кореспондента є однакові і рівні і треба писати про них тільки те, що дійсно з ними сталося, а не додавати жадних здогадів, припущень, чи чуток, і писати треба без перехвалок і злоби, без глуму, без старання прикрасити дійсність ні на чорно, ні на біло.

В будові новинки вступ, себто одно або два початкові речення є найважливішою частиною. Тут є властива сила новинки. Вступ (по англійськи Lead) може містити одно або й більше речень і може висказувати одну або більше думок, але має коротко подати найголовніші дані новинки. Однакож є різні способи сказати одну і ту саму думку. Слідуючий примір наглядно показує нам, як можна змінити слова тої

самої новинки у вступі, не змінюючи однак самого факту чи події. І так:

1) Іван Щирий, студент 4-го року манітобського університету (хто) пробував допуститися самогубства (що) нині в годині 3-ій пополудні (коли), коли кинувся головою вперед (як) з балкона шкільної салі (де). Він був в розпуці, бо перепавав при іспиті (чому). Він упав безпритомний, але не був поважно покалічений (що дальше).

2) Попавши в нервовий розстрій, тому що перепавав при іспиті (чому), Іван Щирий, студент 4-го року манітобського університету (хто), пробував відобрати собі життя (що) й кинувся стрімголов (як) з балкона шкільної кімнати (де) нині в годині 3-ій попол. (коли). Він не був тяжко покалічений. (Що дальше).

3) В намірі самогубства (що) Іван Щирий, студент 4-го року манітобського університету (хто), кинувся з балкона шкільної салі (де) стрімголов на твердий хідник (як) нині в годині 3-ій попол. (коли). Він не був тяжко покалічений (що дальше). Причиною цього вчинку було те, що він перепавав при іспиті (чому).

4) Кидаючися стрімголов з балкона (як) шкільної салі (де) нині в годині 3-ій попол. (коли), Іван Щирий, студент 4-го року манітобського університету (хто), пробував відобрати собі життя (що), тому що перепавав при іспиті (чому). Стан його здоровля не є критичний (що дальше).

5) Нині в годині 3-ій попол. (коли), Іван Щирий, студент 4-го року манітобського університету (хто), пробував відобрати собі життя (що), коли кинувся стрімголов з балкона (як) шкільної салі (де). Хотяй він сильно покалічений, його життю не грозить жадна небезпека. Причина в цім, що він перепавав при іспиті (чому).

6) У шкільній салі (де) нині в годині 3-ій попол. (коли), Іван Щирий, студент манітобського університету (хто), пробував відобрати собі життя (що), коли кинувся стрімголов з балкона (як). Він рішився на цей трагічний учинок тому, що перепавав при іспиті (чому). Щирий є тяжко покалічений, але лікарі твердять, що він буде жити (що дальше).

Хотяй п'ятий і шестий примір є слабші від попередних щодо ефекту новинки, читач української преси стрічає найбільше новинок з подібним змістом.

Ось, приміром, один український часопис на сторінці

своїх вістей подає одну новинку за другою в такий, скажу, стереотипічний спосіб: 1) Окружний суд в місті .. засудив.. 2) Городський суд в місті .... засудив.... 3) Громадський уряд села.... рішив .... і т. д.

Інший немов би взагалі не подавав новинок, а тільки нотує, як колишній монастирський хронікар, біжучі події: 1) Дня.... убив автомобіль чоловіка. 2) Дня .... арештовано 5 людей за те, що були п'яні. 3) Дня .... згорів будинок в самім осередку міста Нью Йорку. В таких „новинках” головний факт є, але поданий в такий мертвий спосіб, що не тільки не викликає жадного заінтересовання, але й вбиває заінтересовання. Це не є новинки в дійснім розумінню того слова.

В писанню новинок треба вистерігатися подібности і монотонности.

Передомною один часопис. Читаю дописи. Кореспонденти з чотирох різних кольоній подають звіти з річних загальних зборів. Всі ці звіти починаються тими самими словами:

„Річні загальні збори товариства ім. .... відбулися дня .... Збори отворив п. .... в годині .... Предсідником зборів був .... а секретарем зборів був .... Звіти з цілорічної діяльности товариства дали....” і т. д.

З цього виходить, що дата річних загальних зборів даного товариства і те, що вони взагалі відбулися, має більше ваги в дописі, чим фінансовий чи освітний стан товариства, або вибір нового уряду на слідуючий рік.

Читач по перечитанню першого звіту вже не буде читати других, бо вони для нього не інтересні.

Що це є хибний спосіб писання дописів, можна переконатися з приватних розмов членів даного товариства, як що вони на зборах не були: А кого вибрали до заряду?... Що рішили в цій, або в тій справі? Чи багато членів явилось? Який є стан товариства? Який був прихід і видатки? Це є найголовніші питання.

Читаю дописи пр. про Шевченківські свята. Всі не лише писані на один лад, немов би лише на те, аби було надруковано, що свято відбулося в Торонто, Вінніпегу, Гефорд, чи Вегревил не в тім дни, коли повинно бути, але й написані немов би умисно на те, щоби ніхто їх не читав. В таких дописах ціла увага звернена на переповідження програми до найменших подробиць. Програма складалася з 30 точок і кожна точка програми в дописі вчислена за порядком. Кому це інте-

ресне? Кого прим. в Венкувері обходить, хто в Давфіні деклямував на концерті „Садок вишневий коло хати?” В самім Давфіні ніхто про це не дбає, хіба що деклямація була так артистично виголошена, що була найлучшою точкою з цілої програми. Але такі випадки — рідкість. А все ж таки на кожнім концерті буває щось такого цікавого, що можна про нього написати, але якраз про це не пишеться, як дописувач думає собі, що має обовязком подати тільки цілу програму концерту і більше нічого.

Я не маю тут на думці критикувати форму й зміст українських часописів, а подаю ці приміри тільки для цього, щоби наші початкуючі кореспонденти, чи репортери, уникали одноманітності в писанню своїх новинок та дописів, а далше тому, щоби доказати, що не дата річних зборів має більше значіння в дописі, але рішення і ухвали, що запали на цих зборах для матеріяльного і морального добра даної організації, чи товариства, — не поодинокі точки програми концерту є важні, а важний перехід концерту і що з нього в памяті лишилося.

Кореспондент може написати своїми власними словами, що відбулися дуже успішні збори, чи віче, але як він не подасть важніших рішень, чи ухвал, а лише напише, що збори були успішні, то така новинка, чи допис подасть стільки інформацій, скільки наберете води ситом, або решетом.

Передо мною допис, в яким подається головну ухвалу зборів аж при кінці майже півсторінкового допису. Про цю ухвалу зборів довідається читач лише тоді, коли неінтересний початок допису не знеохотить його до читання до кінця.

Довголітний досвід могутніх щоденників, що їх мільйони передплатників читають що дня, показує, що є пожаданим і правильним зачинати новинку кількома такими словами, чи реченнями, щоби відразу сказали головний зміст новинки. Перші слова новинки повинні сказати читачеві ясно про що справа йде.

Львівське „Діло” з 27 січня, 1937, інформує про „зміну ворожої політики проти українців” в такий спосіб:

„Читачі Діла вже знають, що в дискусії над бюджетом міністерства освіти промовляли пос. В. Целевич і пос. З. Пеленський. Нині подаємо короткий зміст цих промов з огляду на вагу порушених справ”. (По цім реченні слідуєть головні точки виголошених промов).

Для найзвичайнішого читача це вступне речення смішне, або глупе. Перше питання є, звідки редакція знає, що читач, який дістав це число в руки, вже знає про промови послів. А може читач нічого не читав про ті промови. Може він не дістав того числа „Діла”, де була про промови згадка? А може переочив цю згадку, або забув її? А коли читав і пам’ятає, або коли знає, що ці послі говорили, то повинен би вже також знати, про що вони говорили. Чи може маємо розуміти, що читачі вже чули, що ці два послі підняли якусь важну справу підчас бюджетової дискусії, але чекали, щоби аж „Діло” сказало їм, що то за важну справу ті послі порушили?... Де тут логіка? Як читачі вже знають, що вони говорили, то не можна припускати, що вони рішучо не знали, про що, яку справу вони підняли. Таке виходить, що читачі найстаршого українського щоденника вже знають, що сталося, але помимо цього чекають день, два дні, тиждень, чи може і місяць, аби ще й в „Ділі” про це прочитати.

Ми тут не критикуємо нікого. Ми лиш подаємо живий примір, який всяка заінтересована людина може перевірити, примір, як не належиться робити.

Як вже попередно сказано, в новинках на першій місці подається найголовніші відомости. Це тому, що коли редактор не має досить місця на поміщення цілої новинки, яку репортер приготував, то він може її скоротити, задержуючи головні факти, а не потребує її аж перероблювати і переписувати. В новинці менше важні факти повинні бути подані на самій кінці.

Коли кореспондент чи репортер, напише всі головні факти і важніші подробиці, тоді не повинен нічого більше додавати. По написанню нехай уважно перечитає написане кілька разів, щоби був певний, що його стаття, чи новинка, містить в собі всі головні факти, чи він подав всі вісти, які хотів подати, і чи стаття є написана ясно й зрозуміло для всіх читачів.

Добрий кореспондент подає лише самі факти, а висновки з його вістей нехай роблять собі самі читачі. Коментарі, особисті пояснення, окремі дописки з особистою закраскою належать до другого відділу журналістики, а саме до редакційного.

Коли подається реферати, промови, чи лекції на вічах, зборах, чи зїздах, репортер подає по можности докладно і

точно те, що промовець говорив, чи пояснював. Репортер не має права писати, що промовець думав, що він хотів представити, що пробував передати це, або те, і не міг, або що мав на думці одно, а сказав друге. Кореспондент нехай подасть промову точно і докладно, а як мова була зле приготована, з лайкою, чи брудна, то нехай промовець сам відповідає за себе, або нехай редактор таку промову справить як слід. В донесенні, чи репортованні лекції, чи „інтервю”, кореспондент мусить уживати ось яких слів: Промовець „сказав”, „говорив”, „пояснив”, „рішив”, „постановив” і т. д.

Сатиричні статті, описи краєвиду, природи, подорожі, коментарі не належать до звичайних новинок. Правило в них є: вступ, головний зміст і закінчення, а в новинках найголовніше є на першім місці.

Одною з найважливіших річей в писанні новинок це певність поданих вісток. Коли репортер в часі писання новинки попав в сумнів, то нехай краще не подає такої непевної і сумнівної вістки. Приміром, коли репортер не є певний, чи професор Н. Н. сказав, що шкільні іспити не є точним мірилом здібности студента, і тому вони безвартісні і повинні бути знесені, то не сміє про це так писати. Коли ж, навпаки, професор сказав, що шкільні іспити є одиноким і правильним мірилом здібности студента, то так а не інакше треба про нього написати.

Добрий репортер мусить подавати всякі вісти ясно і уникати незрозумілих та двозначних фраз і чужих слів, взагалі не писати „високим стилем”. Редактори англійських часописів все вичеркують незрозумілі звичайній людині слова, бо такі слова не мають жадної вартости. Як звичайна людина не зрозуміє статті, то така стаття мало варта.

Майже в кожній українській оселі (українці займають третє місце відносно населення в західній Канаді) існують різні народні установи, як церкви, народні доми, читальні, робітничі доми та запомогові товариства. Майже кожна українська оселя має що найменше одного учителя українця, а кожна українська установа має одного рекордового писаря. Якби почислити цих учителів, писарів, передових одиниць, що мають нахил до писання, то показалося б велике число. Тепер мимоволі повстає питання: Який відсоток з них пише, або дописує до української преси про культурно-освітнє життя, розвиток і загальний поступ наших осель,

не кажучи вже про інші події, що дуже часто трапляються по наших оселях? Про культурно-освітню, політичну, господарську і взагалі громадську працю мало що читаємо на сторінках української преси. За те про лайки, негідні наклепи на духовний та світський провід, або нечесні напади на рідні установи, злобні особисті порахунки з сусідами, можуть багато оповісти редактори українських часописів, яких наші дописувачі прямо засипують такими ласощами.

Ще одно пояснення, що відноситься до прикмет доброго кореспондента і новинарської праці. Коли в українським часописі наш робітник, чи фермер, прочитає в новинці зміст, противний змістові редакційної статті, то зараз називає такий часопис дволичним, безідейним і без напрямної лінії. Цего в англійській пресі нема. Прим. вінніпегська „Фрі Прес” ніколи не годилася з засадами одної політичної партії, що була свого часу при владі в одній з провінцій. Щоби дати своїм читачам повну інформацію і пояснення про ту партію, „Фрі Прес” надрукувала аж на дві сторони статтю лідера цієї партії, але на редакційній сторінці редактор написав дуже остру статтю проти програми, яку та партія проповідує.

Тут нема ніякого баламуцтва, ні зміни фронту. Новинки є на те, щоби подавати все ясні та точні вісти про все, що діється, не звертаючи найменшої уваги на це, чи даний часопис годиться з тим, бо його читають люди різних політичних і релігійних переконань, але на редакційній сторінці політичний напрям цього часопису не змінюється, а остає звичайно той самий.

Скажім, що в англійським часописі появилася дві новинки приблизно на ту саму тему, такого змісту:

1) „Лондон, Англія, липень 2, 1936. — Кореспондент лондонського „Часу” подає з Харкова, Україна, що на Україні цього року буде великий неврожай і предсказує недостачу хліба для населення. Він пише, що переходив через кілька повітів України і бачив поля знищені посухою.”

2) „Київ, Україна, липень 2, 1936. — Голова Народних Комісарів Радянської України Н. Н. заявив сьогодні, що небувала посуха на лівім березі Дніпра буде причиною великого неврожаю в тій частині України. На правім березі Дніпра і по всіх других місцевостях буде добрий урожай.

„Він заперечує донесення кореспондента лондонського „Часу” про загальну недостачу хліба цього року і каже, що мо-

жна загально обрахувати, що на Україні буде цього року добрий урожай. Він передбачує, що на основі обчислення статистичного відділу Україна зможе навіть вивезти цієї зими багато хліба за кордон”.

Читач нехай вірить одній, або другій новинці. Це редактора не обходить. Він дав читачеві новинку таку, яку він отримав. Сам він на Україні того дня не був і не знає, що там діється. І коли подається, чи передається новинки, то не кажеться, що ця, чи друга, газета так, чи сяк пише, але що кореспондент подає так, або інакше до даного часопису. Читач нехай слідить за джерелом новинки і на підставі того інформаційного джерела робить свої заключення.

Ще раз звертаємо увагу, що в часі писання репортер мусить відповісти ясно на такі питання: хто, що, де, коли, як і чому? Коли так, то тоді репортер пише ще й подробиці і пояснення. Він мусить знати вже наперед, чи його вістка є новою та цікавою. Чи для великого числа людей вона буде цікава, чи лише для якоїсь групи, чи для робітників, чи фермерів, чи міщан? Чи ходить тут про велике змагання для добра людства, чи лише про політичну пропаганду?

Ці завваги більше торкаються того, як писати до англійських часописів, чим до українських. Але коли дописувач буде триматися головних засад, які практикуються в англійських часописах, то він буде добрим дописувачем і до українських часописів.

В українській пресі можна дуже часто побачити, що новинка починається цифрами: Приміром: „24-го липня упав студент.....” Це в англійській пресі не існує. В англійській пресі новинки ніколи не починаються датою. Як починаються числом, то їх кореспондент подасть ось в якій формі: „Двіста людей було поранених”... Значить число пише словами, а не цифрами.

Кожний часопис має свої засади, що торкаються деяких граматичних правил, і має свій стиль. Це добрий кореспондент мусить також мати на увазі.

Сподіємося, що ця наша скромна праця принесе користь нашим дотеперішнім дописувачам і заохотить багато більше нових сил до писання і з бігом часу вони можуть виробитися на добрих місцевих кореспондентів, чи репортерів, що будуть дописувати чи то до української, чи до англійської преси.

Printed by
Ukrainian Publishing Company of Canada Limited
Winnipeg, Manitoba.